

A classical painting depicting a woman and a young child in a lush, green forest. The woman, on the left, is seated and looking towards the child. She has a serene expression and is holding a red apple in her hands. She wears a light-colored, long-sleeved dress. The child, on the right, is also seated and looking back at the woman. The child is unclothed, with a red headband, and has a curious or attentive expression. The background is filled with dense, dark green foliage, creating a sense of a secluded, natural setting. The lighting is soft, highlighting the figures against the darker background.

KIRSTEN NOTTEN

MARIA'S
DOCHTER

EEN MAGISCHE REIS NAAR
DE GROTE MOEDER

Kirsten Notten

MARIA'S DOCHTER

Een magische reis naar de grote moeder

Uitgeverij

Ten Have

Rozenkrans

Aanroepen 10

Omdraaien	11
Een oude bekende	16
Hoe het eigenlijk begon	20

Deel I: Het geheim van het zwaard 25

Vertrouwen	26
Ontmoeten	30
Moeder van God	34
Bomen eren de moeder	38
Geschiedenis van het weesgegroet	42
Wie spreekt er?	46
Maria Magdalena	50
Maria en Martha	54
Moeder van Altijddurende Bijstand	58
Maria moet sterven	62
Een stiltekraal	66

Deel II: Het geheim van de wortels 67

Moeder Aarde	68
De Maagd Maria	72
De moeder van de moeder	76
Bomen klimmen	81
Mater Dolorosa	85
Drievoudige Maria	90
Een kaarsje branden	94
Baarmoederpijn	98

Moederdag	105
Tempelmaagd	110
Stiltekraal: De witte abeel en een zwerm ganzen	118

Deel III: Het geheim van de slang 121

Leren vliegen	122
Kapel van de moeder van de smarten	127
Het oosten	132
Blauwbaard	137
Onze Vader spreekt	143
Het Magdalenaraam	146
Verlossende kennis	151
Aan een spaak	154
Wedergeboorte van de slang	159
De zegen van Anna	164
Stiltekraal: Een nieuw scheppingsverhaal	167

Deel IV: Het geheim van het offer 169

Een Mariamirakel	170
De weg van Beatrijs	174
Alledaagse wonderen	178
Maria is boos	183
Wie lijkt op wie?	189
Een kolkende rivier	194
De liefdevolle getuige	198
Vroedvrouwen van de waarheid	203
Baren	206
De groet van Gabriël	209
Stiltekraal: Het offer van het kind	214

Deel V: Het geheim van de zegels 217

Hecate	218
Altijd maagd	221
Zwarte Maria	225
Koningin van hemel en hel	229
Gehoorde antwoorden	234
Bevlekt ontvangen	238
Maria weent	242
Moeder gods	248
Kosmologische baarmoeder	254
In de buik	261
Stiltekraal: De witte abeel en de specht	268

Het danken van Maria 271

De verloren dochter	272
Moeder van het woord	278
Rond	284
Slotgebed	287
Het verhaal van de boeken en teksten	288
Dankwoord	302

Aanroepen

Over het mysterie van beginnen.

*Maria:
dochter,
moeder,
bruid.*

Omdraaien

Ik dacht dat omdraaien niet mogelijk was. Vooruit was steeds de enige weg geweest. Als ik ging wandelen en de weg kwijt raakte, probeerde ik niet om te draaien, maar via een lus de route weer terug te vinden. Vooruit had me op vele plaatsen gebracht. Problemen waren aansporingen om verder te gaan. En het had resultaat. Prachtige prestaties heb ik neergezet. En ik ging weer verder. De weg vooruit was een levendige weg. Misschien was ik wel altijd verder blijven gaan als de koorts mij niet knock-out had geslagen. Ik had al wel waarschuwingen gekregen. Ik nam een adempauze. En ging weer verder. Na het overlijden van mijn vader werd ik moe. Moe als een boom die probeert in granieten rotsen water te vinden. Ik deed het rustiger aan. Want ik ging wel verder. Toen kreeg ik op een goede dag koorts, hoge koorts. En zelfs dat was niet genoeg om te keren.

Omdraaien lijkt een soepele beweging als onderdeel van een dans. Gladde schoenen geven een glijdend geluid, rokken waaien hoog op en ogen schitteren. In een fractie van een seconde is de draai gemaakt en het evenwicht hervonden. Dan gaat de dans weer verder. Ik wist niet dat ik aan het omdraaien was. Ik wist niet dat ik al een tijd bezig was met omdraaien. Toen ik na mijn ziekbed weer ging werken en mij bij binnenkomst op kantoor een vreemdeling voelde, toen wist ik het. Ik meldde mij opnieuw ziek en ging naar huis. Op dat moment dat een eeuwigheid in zich had, ja, op dat moment, draaide ik me om. Het was mogelijk om te draaien omdat ik echt niet meer verder kon.

Tijdens de vlucht vooruit was ik stukjes van mijn ziel kwijtgeraakt. Ik voelde de barsten. Omdraaien was nodig om anders te kunnen kijken. Ik wilde de barsten niet langer bij elkaar houden. Mijn werk bestond eruit om mezelf bijeen te rapen. Ik ben terug gaan lopen om de stukjes te vinden. Soms lagen ze er voor het oprapen, soms moest ik diep graven onder puinresten om ze weer te vinden. Soms kon ik ze zo terugzetten, soms moest ik de scherpe scherven doorslikken en ze met mijn tranen vastlijmen. Deze keer liep ik niet over de weg maar door het bos waar geen paden meer zijn. Ik volgde het pad van mijn leven,

maar dan achterstevoren. Het was een zoektocht naar wie ik ben. Het eerste wat ik tegenkwam was de Mariaverering van mijn moeder. Ik verwachtte iets dramatisch of heldhaftigs te vinden. De Mariaverering van mijn moeder was een alledaags onderdeel van mijn jeugd, vergeten in de vanzelfsprekendheid. Ik pakte deze scherf op en hield hem tegen het licht. Door de scherf keek ik naar mijn leven. Ook toen ik niet meer naar de kerk ging en niet meer met god bezig was, liep ik geregeld een kerk binnen om een kaarsje te gaan branden voor mijn overleden moeder. Het was een ritueel uit mijn jeugd dat zonder kerkelijke betekenis was maar toch diepte had. Mijn moeder brandde altijd kaarsjes bij Maria. Het bood haar troost. Ze huilde veel bij Maria. Ik herinner me haar als een ongelukkige vrouw. Ik wilde mijn moeder kunnen begrijpen. Waarom was Maria zo belangrijk voor haar? Er ontstond een verlangen om te weten wie Maria is. Zij is de andere reden waarom ik om kon draaien. Ik ging op zoek naar haar.

Ik hou van wandelen en heb alleen of samen met vriendinnen vele kilometers afgelegd op zoek naar de roodwitte streepjes van de routemarkering. Deze duidelijke aanwijzingen helpen om op mooie plekken te komen en kilometers te kunnen maken. De vaste structuur biedt houvast om open te staan voor verrassingen. We verdwaalden en vonden de weg weer terug, we kwamen onderweg een roofvogelshow tegen, een zwerm staartmezen kwetterde en buitelde. Mijn Mariapelgrimage werd een zwerftocht van een andere orde. Het was geen uitgezette bedevaart naar Santiago de Compostela of naar Lourdes. Nergens stonden roodwitte routemarkeringen. Ik ging op zoek, maar wist niet wat ik zocht of waar ik het kon vinden.

Het boek *De Ontembare Vrouw* van Clarissa Pinkola Estes was een belangrijke helper op mijn tocht. Estes zoekt naar steeds een andere of oudere versie van een sprookje zodat ze in deze verhalen oude wijsheid terug kan vinden. Ze raadt eenieder aan om in haar eigen leven te zoeken naar de verhalen waar deze oude wijsheid nog aanwezig is, al zijn er maar een paar rafels. Steeds opnieuw, bij elk verhaal, legt ze uit hoe beelden en symbolen uit de sprookjes betekenis hebben voor je eigen levensweg. Ze hielp me om erop te vertrouwen dat de beelden en betekenissen die ik van Maria tegen zou komen, mij iets konden leren. Dit spel had geen regels. Om los te komen uit oude patronen, formuleerde ik voor mezelf drie gidsende regels. Ik zou het mezelf niet nodeloos ingewikkeld maken en het geluk van ver willen halen. Maria

is overal te vinden en ik ging in mijn eigen leven op zoek naar haar. Verder was alles wat ik tegenkwam van belang en ik nam het banale, het vliegende, het sprankelende, het zwarte en het rare serieus. Als tekens geen rood-witte streepjes zijn, kan alles een teken zijn. Ten slotte besloot ik te doen waar ik zin in had. Ik ging zwerven en liep mijn neus achterna.

Dit was een verrassende consequentie van omdraaien. Ik kon de weg niet plannen noch overzien. Wat ik deed, kon ik niet verzinnen. Mijn creatieve en intelligente brein moest met mij meedraaien. Ach, wat was ik in mijn leven gehecht geraakt aan mijn denkraam. Heel makkelijk kan ik zaken overzien en doorgronden. Maar nu stond ik in gedachten met de mond vol tanden. Heel langzaam leerde ik sporen lezen.

Het weesgegroet is een rode draad in deze pelgrimage. Ik houd van woorden en dit geliefde Mariagebed bevat mooie woorden. Met de openingszin roep ik Maria aan. *Wees gegroet, Maria*. Ik ga onmiddellijk een persoonlijke relatie aan met Maria. Dit gebed is iedere keer weer een ontmoeting met Maria. In het weesgegroet is het leven van Maria en daarmee van de westerse geschiedenis terug te vinden. Verhalen uit oude religies van Egypte en Sumerië zijn terechtgekomen in de Bijbel, het christendom heeft oude heilige plekken overgenomen, Maria heeft attributen van godinnen overgenomen. In de Mariaverering is de geschiedenis van het vrouwelijke goddelijke terug te vinden. Het weesgegroet bestaat uit centrale teksten en onderdelen van de Mariaverering en heeft deze geschiedenis in zich. En door de intimiteit van het weesgegroet, ga ik bij ieder weesgegroet dat ik bid, een verbinding aan met deze westerse geschiedenis. Het weesgegroet is een druppel waar de hele zee in zit. Als het weesgegroet geschiedenis bevat, heeft het ook toekomst. Het gebed is voortdurend veranderd, dus het kan blijven veranderen. Zo complex en tegenstrijdig als Maria is, zo complex is het weesgegroet.

Mijn moeder kreeg als meisje de opdracht om drie weesgegroetjes te bidden wanneer ze had gebiecht dat ze ruzie had gemaakt met haar zusje. Ze deed aan mij voor hoe dat ging: 'Wees gegroet Maria, ahummmmm, weesgegroet Maria, hummmmm, wees gegroet Maria, mmmmmmm, amen, klaar.' In het afraffelen had het weesgegroet haar betekenis verloren. Als kind kon het gebed mij niet bekoren. Maar nu ging ik het weesgegroet bidden en voelde de rijkheid van de woorden. Een

mooi gebed met een gevoel van ongemak. Ik struikelde over termen als ‘zondaar’, ik was het schuldgevoel beu.

Ik hou van woorden. Ik wil de woorden weer terug. Ik wil kunnen bidden met hart en ziel, zonder voorbehoud. Bidden is geen onschuldige handeling. Je gaat lijken op je gebed en de godheid tot wie je bidt. Omdat het weesgegroet zo persoonlijk is, zet ik bij ieder gebed alles op het spel. Wie word ik als ik het weesgegroet bid? Wie wordt Maria die zo nabij komt in de verering? Ik ging het weesgegroet onderzoeken, binnenstebuiten keren en veranderen.

Voor mij is het vertellen van het verhaal zelf onderdeel van het avontuur. De verschillende onderdelen van mijn Mariapelgrimage heb ik opgeschreven terwijl ik de avonturen aan het beleven was. Ieder verhaal over Maria eindigt met een weesgegroet. De pelgrimage gaat verder en de rode draad wordt een kralenketting van weesgegroetjes. Dat is een rozenkrans.

Een rozenkrans bestaat uit 5 maal 10 Mariakralen afgewisseld door een stiltekraal. Onder deze kralenketting hangen 3 Mariakralen. Het bidden van een rozenkrans begint met deze aanhef. De eerste drie Mariakralen zijn een voorbereiding op de ontmoeting met Maria. Daarna volgen 5 maal 10 weesgegroetjes. Elk tientje van weesgegroetjes heeft een moment uit het leven van Maria als Mariageheim ter overdenking. Deze cruciale levenstappen bevatten een mysterie. Daarnaast bid je deze 10 weesgegroetjes met je eigen intentie. De stiltekraal is een overgang tussen de Mariageheimen en een moment om je eigen intentie en inzichten samen te laten vallen met de structuur van de rozenkrans. Dit boek is mijn persoonlijke rozenkrans geworden, met een eigen opbouw. Ik heb van de verschillende stappen in mijn zoektocht naar Maria een verhaal gemaakt met als afsluiting een weesgegroet. Het weesgegroet verandert omdat ik bij elke stap iets nieuws leer over Maria en over mezelf. Bij elke kraal verandert Maria en verandert er iets in mij. Soms vertellen deze verhalen meer over mij, soms meer over Maria, en dan komen onze verhalen weer samen. Het bidden verandert mee in de verwondering, mijn zoektocht en de stroom van het leven. In het begin blijf ik dicht bij de traditie en de tekst van de Bijbel. Gaandeweg loop ik steeds meer mijn eigen weg.

De vertelling over mijn pelgrimage heeft vijf delen met een eigen mysterie. Een deel is opgebouwd uit 10 kralen, gevolgd door een stiltekraal als overgang naar het volgende deel. Het is een nieuwe rozen-

krans zoals het leven me die aangereikt heeft. Om Maria te danken, rond ik af met de drie Mariakralen die onder de rozenkrans hangen. Mijn persoonlijke Mariageheimen zijn de levenslessen die ik te leren had op deze pelgrimage. Toen ik begon wist ik niet wat er zou gebeuren, maar ik wilde wel op weg gaan. Na afloop van elk deel was ik veranderd en had ik iets geleerd. Een geheim ken je niet, maar wil je wel weten. Het leven is open en tegelijk blijkt steeds weer dat er gebeurt wat nodig is. Deze Mariageheimen bevatten zowel verlangen, openheid als vertrouwen. Makkelijke wijsheden of snelle oplossingen zijn het niet. Dit zijn de vijf mysteries van mijn zoektocht.

Deel I: Het geheim van het zwaard.

Deel II: Het geheim van de wortels.

Deel III: Het geheim van de slang.

Deel IV: Het geheim van het offer.

Deel V: Het geheim van de zegels.

Dit persoonlijke verhaal is het vertelpunt over Maria. In mijn liefde voor en geworstel met Maria toont zich wie ik ben en toont zich wie Maria is. Er bestaat geen objectief verhaal over mij noch over Maria. Wat ik meemaak, voel en beleef is van belang, een ander verhaal over mij en Maria is er niet. Uit onze betrokkenheid vormt zich een kwetsbaar verhaal. Wees gegroet Maria, ik roep je aan, het verhaal begint.

*Wees gegroet Maria,
Vol van genade,
De heer is met U.
U zijt de gezegende onder de vrouwen,
En gezegend is Jezus, de vrucht van uw schoot.
Heilige Maria,
Moeder van God,
Bid voor ons zondaars,
Nu en in het uur van onze dood.
Amen.*

Een oude bekende

Er brandde bij ons thuis altijd een kaarsje bij Maria. Mijn moeder droeg Maria in haar hart en vroeg haar om hulp als het leven moeilijk was. Of we nu examen deden voor ons rijbewijs, ze de boosheid van mijn vader af wilde weren omdat ze te veel geld had uitgegeven of ze last had van haar menstruatie, Maria kreeg al haar smarten en hulpvragen te horen. Ik zag mijn moeder vooral als een ongelukkige vrouw, die haar talenten niet kon benutten omdat ze huisvrouw en moeder was en wegwijnde, ver weg van haar geboortegrond. In mijn herinnering was ze afwezig. Ze was bij de buurvrouwen, bij haar zus en moeder, of ze zat boeketromans te lezen. Ze dronk te veel en achteraf denk ik dat ze depressief was. Alle kaarsjes bij Maria hebben haar niet veel geholpen.

Ik zou dus nooit, nooit, nooit zoals mijn moeder worden. Toen ik achttien was, rende ik het huis uit om te gaan studeren en om het allemaal veel beter te doen. Kwaliteiten die ik met mijn moeder associeerde, zoals opoffering, zorgzaamheid, dienstbaarheid, huiselijkheid, gemeenschapszin en voeden, wees ik impliciet van de hand. Ik werd extravert, assertief, ambitieus en resultaatgericht. Ik zou niet wegwijnen. Maria verdween ongemerkt maar vanzelfsprekend met alle moederlijke kwaliteiten die ik achter mij liet.

Mijn sprong naar de vrijheid om het allemaal beter te doen, was een verademing. Ik had heel veel vriendinnen, geweldige studieresultaten, leuke banen en een man om mijn leven mee te delen. Totdat ik zelf moeder werd. De bevalling was een ramp, een dagenlange durende barensoed zonder persweeën die in een kunstverlossing eindigde. En opeens lag daar een kleine baby in mijn armen die hilde en aandacht vroeg en ik scheen te moeten begrijpen wat ze nodig had. Mijn moeder was tien jaar eerder overleden, mijn zussen en vriendinnen hadden geen kinderen, er waren geen wijze vrouwen die zagen dat er iets mis ging. Ik wist niet wat er aan de hand was en wie ik om hulp kon vragen. Iedereen scheen ervan uit te gaan dat alles goed met mij ging en dat ik uit het niets opeens zou kunnen moederen. Ik hield me groot maar ik was de weg kwijt.

Mijn dochter was mijn spiegel. In mijn onbeheerste en paniekerige reacties op haar kinderlijke wensen en neigingen herkende ik de manier waarop mijn moeder met mij was omgegaan. Ik was zoals mijn moeder geworden. Mijn liefde voor mijn dochter werd de motor om een andere manier van moederen te ontdekken. Via haar leerde ik moederlijke kwaliteiten kennen die ik ooit met een groots gebaar minachtend had verworpen. Moeder worden is het moeilijkste van mijn leven geweest. Jaren heb ik er over gedaan, met een scheiding, therapie, vriendinnen, voorbeeldmoeders en yoga. Maar het is gelukt. Ik leerde om een goed-genoeg-moeder te zijn en te genieten van mijn sterke, koppige, vrolijke, gevoelige en slimme dochter. Op het werk floreerde ik, altijd bezig met innovatie en kwaliteit. Ik had een levendige carrière door universiteit, bedrijfsleven en overheid met spraakmakende projecten en teksten. Mijn cum laude studieresultaten en mooie projecten op het werk ten spijt, is moeder worden toch de belangrijkste prestatie die ik tot nu toe heb geleverd. Tegelijk met mijn moederschapschool begon ik met behulp van yoga de beelden die ik van mezelf had af te pellen en te ontdekken wie ik nu eigenlijk ben.

Deze tocht brengt me bij een benedictijns klooster en kasteel, waar ik met een vriendin naartoe ga om te schrijven. Het is een katholieke wereld waar het goddelijke gewoon aanwezig is. Er staat een vleugel in het kasteel. Op een avond geven een pianist en een zangeres een kleine uitvoering. Ze zingt het Ave Maria. Tranen wellen op uit mijn buik, stromen omhoog naar mijn ogen en omlaag over mijn wangen. Ze wassen pijn uit mijn hart schoon en geven ruimte. Ik begrijp opeens de Mariaverering van mijn moeder. Ze zei altijd dat Maria ook een moeder was, die de pijnen van andere moeders begreep. Mijn worsteling met het moederschap komt in een ander perspectief te staan, ik ben niet de enige die het er moeilijk mee heeft. Maria is de beschermvrouwe van de moeders en de troost voor de onmogelijkheid van hun taak om gezonde, lieve en goed functionerende kinderen groot te brengen. Ik word weer onderdeel van een familielijn van sterke vrouwen die proberen het beste van hun leven te maken.

Ik neem Maria op in mijn spiritualiteit. Als ik me eenzaam voel of de wanhoop door mij heen stroomt, bid ik tot haar. En dan neemt ze me in haar armen en laat ze me weten dat het goed is. Aan mijn oude tante, de zus van mijn moeder, vraag ik een Mariabeeldje uit Kevelaar,

de bedevaartsplek waar zij en mijn moeder geregeld naartoe gingen. Van de zus van mijn vader erf ik een Maria-icoon. Ik vind een nieuwe liefde. Hij is schapenboer en van katholieke huize. Mijn lief geeft me een oud schilderijtje met plaatjes en de tekst van het weesgegroet als een soort stichtelijk maar charmant stripverhaal. Ik ga het weesgegroet bidden als manier om contact te maken met Maria. Dan word ik ziek. Van mijn oudste zus krijg ik een mini-Lourdes-Maria voor genezing. Als je haar aanroept, komt ze ook. Maria sluipt aan alle kanten mijn leven binnen. En dan komt onvermijdelijk het moment dat ik besef dat Maria belangrijk voor me is.

Het is winter geworden, ik ben aan het herstellen van mijn ziekbed. Op een grijze zondagmiddag krijg ik de geest en begin de woonkamer anders in te richten. Mijn dochter helpt me door aan de bank te trekken. Vrolijk geeft ze me aanwijzingen wat ik moet doen. Samen toveren we een andere wereld tevoorschijn. Deze chaotische transformatie met kasten, banken en schilderijen brengt me een nieuwe plek, op de bank, in de zon, tegenover mijn boekenkasten. En in deze impulsieve meubeldans is naast de krachtplek een stuk muur vrijgekomen. De muur smeekt me om een altaartje op te hangen voor de nieuw verworven mini-Maria. Een andere grijze zondagmiddag biedt tijd om te knutselen. Van een oud restje hout zaag ik een bijna recht plankje en een steunbalkje voor het ophangen, dat spontaan doormidden breekt bij het voorboren. De zondagmiddag blijft grijs, dus ik maak nog een steunbalkje, schuur de plankjes en lijm de delen aan elkaar. Thuisgekomen boor ik een gaatje in de muur en hang het mini-altaar op. Ik zie precies waar ik scheef heb gezaagd. Dat is belangrijk. Het is net als grove brokstukken broccoli in de lasagne, je weet dan tenminste zeker dat je het zelf hebt gemaakt. Ik heb er een waxinelichtje en de mini-Maria op gezet. Het licht van de kaarsvlam geeft haar gestalte een gouden gloed. Zonder problemen maak ik daar een goddelijk aura en het stralen van de liefde van, want in alles is het goddelijke aanwezig. Iedere dag groet ik haar: 'Hé hallo, Maria.'

Het *Wees gegroet Maria* neem ik op in mijn meditaties. En daar, in het bewustzijnsniveau waar er geen boodschappenlijstjes, vergaderkwinkslagen of scheve plankjes zijn, maar waar er liefde, vrede en vreugde is, leer ik de wijsheid van het weesgegroet kennen. Elke meditatie erover brengt me nieuwe inzichten en nieuwe liefde. Waar ik eerder chagrij-

nig kon zijn over een klassieke christelijke tekst, met de bijbehorende patriarchale beperkingen voor vrouwen die mijn moeder klein hadden gehouden, zie ik nu ook een ode aan de oermoeder, de grote godin en de kracht van vrouwen. Hoe kan dat toch? Wie is Maria? Mijn pelgrimage is begonnen.

*Wees gegroet, Maria,
Vol van genade,
De heer is met je.
Jij bent de gezegende onder de vrouwen,
En gezegend is Jezus, de vrucht van je schoot.
Heilige Maria,
Moeder van God,
Bid voor ons zondaars,
Nu en in het uur van onze dood.
Amen.*